

sistemu pa je možno preživetje vseh? Canetti pravi, da se v reprezentativnem demokratičnem sistemu stranki bojujeta, a se odrekata mrtvim (164–65). Parlamentarni sistem deluje, dokler je ohranjena imuniteta poslancev. Skrha se tisti hip, ko v njem sedi nekdo, ki si dovoli računati s smrtjo kateregakoli člana parlamenta. Reprezentativna demokracija ni nujno učinkovitejša, pametnejša, pravičnejša kot ostale oblike vladanja. Toda ker se odreka ubijanju kot sredstvu reševanja konflikta, predstavlja vsaj upanje za prihodnost človeštva. Vendar pa bi bilo nujno omogočiti vsem državam sveta, da volitve zamenjajo ubijanje, ne pa za lastne kratkoročne koristi podpirati antidemokratske režime.

Andrej Kavari

Jess Pilegaard (ur.): The Politics of European Security. Copenhagen: Danish Institute for International Studies, 2004. 198 strani (ISBN 87-7605-015-7), 80.00 DKK

Knjiga, ki jo je uredil Jess Pilegaard, podrobno opisuje spremembe in izzive, s katerimi se soočajo Evropska unija (EU) in njene članice v želji po izgradnji močne in trdne evropske varnostne in obrambne politike (EVOP), prav tako pa bralcu ponuja širše razumevanje potrebe po izgradnji varnostnega in obrambnega sistema znotraj EU. Obenem knjiga ponuja podroben pregled dogodkov, ki so vodili k razvoju EVOP, in izzivov, ki so spremljali njeno izgradnjo, tako na varnostnem, obrambnem kot tudi na političnem področju.

The Politics of European Security je delo različnih avtorjev, ki v devetih poglavjih nazorno predstavijo različne poglede in analitične pristope k EVOP, katerih predmet so predvsem varnostna strategija, vojaške zmogljivosti, obveščevalno sodelovanje in izziv domovinske varnosti (*homeland security*) v evropskem kontekstu. Zato je knjiga namenjena zainteresirani javnosti, ki so ji poznane osnovne strukture, postopki in delovanje EU ter ima že nekaj predznanja o EVOP. Za tiste, ki tega nimajo, knjiga lahko služi kot obvezna literatura za pridobitev tovrstnega znanja. Ker je bila knjiga napisana pred terorističnimi napadi v Madridu marca 2004 in pred krizo ob ratifikaciji evropske ustavne pogodbe, je morda izgubila del svoje relevantnosti in pomembnosti, vendar pa kljub temu ostaja podroben pregled in analiza dogajanj na obrambnem in varnostnem področju v EU.

Jess Pilegaard v drugem poglavju poda pregled najbolj pomembnih izzivov, s katerimi se soočajo pri izgradnji EVOP, in hkrati predstavi različne pristope k študiji evropskega varnostnega in obrambnega sistema, ki nastaja znotraj EU. Avtor izpostavi, da EU ne namerava in ne bo mogla razviti vojaških zmogljivosti, kakršne imajo Združene države Amerike (ZDA), in bo zato moral razviti drugačen pristop k varnostni in obrambni politiki. Skupaj z ostalimi institucijami in institucionaliziranimi postopki, predvsem s politično-diplomatskimi in ekonomskimi orodji, ima EU dovolj zmogljivosti, da postane vpliven varnostno-obrambni igralec, vseeno pa glavna hiba Evrope še vedno ostaja njena vojaška (ne)zmogljivost. Za učinkovito preoblikovanje EU v pomembnega mednarodnega akterja tudi na vojaškem področju so potrebne reforme, s katerimi bo EU premostila razkorak med pričakovanji in svojo dejansko zmožnostjo. Evropa zato ostaja t. i. civilna supersila (*civilian superpower*), ki v zadnjem času med svoja orodja dodaja tudi vse več vojaških.

V tretjem poglavju Jean-Yves Haine opiše prizadevanja za razvoj varnostne strategije EU, obenem pa to poveže s prizadevanji EU, da postane strateški igralec v mednarodnem varnostnem okolju. Pri tem izpostavi prvi dokument, ki je začrtal varnostno strategijo EU iz leta 2003

(dokument nosi naslov *A Secure Europe in a Better World*). Podobno kot v prejšnjem poglavju so tudi tu izpostavljene pomanjkljivosti EVOP in njene razlike z ZDA, zato so obsežne vojaške reforme v Evropi po avtorjevem mnenju nujne za uspešno varnostno in obrambno politiko EU. Le tako bo namreč Evropa lahko dosegla svetovno vlogo, ki bo združevala evropske interese in temeljila na evropskih vrednotah.

Lisbet Zilmer-Johns v četrtem poglavju predstavi in opiše razpravo o EVOP v času Konvencije o prihodnosti Evrope. Zilmer-Johnsova je mnenja, da za nadaljnji razvoj EVOP ratifikacija Ustavne pogodbe ni pomembna, saj je večina političnih odločitev, povezanih z varnostjo in obrambo, implementiranih tudi brez predlaganih sprememb. Kot primer navede dejstvo, da ustavna pogodba ne razširja vojaških nalog EU, t. i. peterburških nalog (*Petersburg Tasks*). EU je drugačna od vojaškega zavezništva, kakršno je NATO, in ker EVOP krepi vlogo in vojaške zmogljivosti EU, lahko EU doseže vlogo varnostnega igralca tudi brez predlaganih sprememb.

V petem poglavju G. Messervy-Whiting predstavi podroben pregled evropskega sodelovanja na področju obveščevalne dejavnosti in oceni operativno zmogljivost, doseženo po letu 2000. EU ima svojevrstne zmogljivosti učinkovitega reševanja kriznih situacij kjerkoli na svetu predvsem zaradi svojih političnih, diplomatskih, ekonomskih in pravosodnih zmogljivosti, ki so krite z razvijajočo se (evropsko) obveščevalno dejavnostjo. Avtor zaključuje poglavje z mnenjem, da evropska obveščevalna dejavnost še vedno ni dovolj razvita in se mora dodatno okrepiti, da bo lahko še bolj uspešno krila vojaške in politične operacije EU.

V šestem poglavju Daniel Keohane analizira izzive, povezane z opremljanjem EVOP z zadostnimi in dovolj kredibilnimi vojaškimi zmogljivostmi. Keohane izpostavi velik razkorak med političnimi aspiracijami EVOP in njeno dejansko operativno zmogljivostjo, kajti le nekaj evropskim državam je uspelo izvesti temeljite reforme svojih oboroženih sil. Avtor hkrati opozarja na dejansko stanje različnih ocen učinkovitejše porabe sredstev (*cost-efficiency*) za vojaške namene v Evropi, saj niti NATO niti EU še nista uspela prepričati večine svojih članic, da izboljšajo svoje vojaške zmogljivosti. Proces izvajanja reform v Evropi se bo zato nadaljeval, hitrost izvajanja reform pa je odvisna od operacij, ki jih bo izvajala EU, in širitev, s katerimi bo EU dobivala nove meje. Poglavje avtor zaključuje z ugotovitvijo, da so obsežnejše reforme nujne, kajti evropska varnost ne more ostati večno odvisna od ZDA, vendar pa NATO in EU ne smeta tekmovali med seboj, kajti rezultat tekmovanja bi bilo oslABLJENO delovanje obeh organizacij.

Andrej Karkoszka v sedmem poglavju predstavi pristop Poljske k EVOP ter posledice in rezultate širitve EU v vzhodne države. Sedmo poglavje je tudi analiza političnih in vojaških izzivov, s katerimi se srečujeta Poljska in EU, predvsem zaradi potrebe po integraciji novih članic. S širitvijo leta 2004 so se meje EU pomaknile vse do Rusije in Ukrajine in se je, gledano s strateškega vidika, ustvarila stabilna in vojaško nekonfliktna cona (*conflict-free zone*), ki pokriva večino evropskega kontingenta, EU pa je prevzela odgovornost za varnost kontingenta, preko katerega se razteza. Avtor zaključuje poglavje z ugotovitvijo, da je močnejša varnostna in obrambna politika EU nujna za nadaljnji razvoj Evrope.

V osmem poglavju Daniel Hamilton analizira ameriške poglede na EVOP. V podrobni analizi opozarja na politične razlike med pristopi ZDA. Avtor poudarja, da je Evropa pomemben partner ZDA tako na evropskem kontinentu kot tudi drugje v svetu, vendar se z razvijanjem EVOP v ZDA pojavlja strah, da Evropa skuša oslABLITI ali celo nadomestiti NATO (in s tem posledično odvzeti Ameriki vodilno vlogo tako na globalni ravni kot tudi na evropskem kontinentu). Čeprav se v ZDA pojavljajo dvomi, ali Evropa lahko uspešno doseže zastavljene cilje, Amerika še naprej potrebuje močnega partnerja na evropskem kontinentu in tudi drugje po svetu. Uspešna EVOP bo namreč omogočila Ameriki, da se bo posvetila reševanju konfliktov na drugih kontinentih, medtem ko bo varnost in obrambo evropskega kontinenta prevzela EU. V zadnjem delu poglavja avtor opozarja na odnos med EVOP in NATO ter izpostavi ključne dokumente o medsebojnem sodelovanju, znane kot »Berlín plus dogovori« (*Berlin-plus arrangements*), ter razlike med evropskimi silami za hitro posredovanje (*European Rapid Reaction Force – ERRF*) in Natovimi odzivnimi silami

(*NATO Resposnse Force – NRF*). Avtor zaključí poglavje z mnenjem, da bi vsakršno podvajanje ali prioritiziranje sil vodilo v slabenje vloge obeh sil ter njunih organizacij.

V devetem poglavju Anja Dalgaard-Nielsen izpostavi potrebo po izgraditvi domovinske varnosti (*homeland security*) za Evropo. Pri tem opozarja na varnostne ukrepe in politiko, ki so jo po terorističnih napadih 11. septembra 2001 sprejele ZDA, ter opozarja, da je Evropa enako ali morda celo bolj ogrožena kot ZDA. Prvi del poglavja je namenjen razlagi ameriške domovinske varnosti, v drugem delu pa se avtorica osredotoči na EU in opozori na velike razlike med Ameriko in Evropo. EU se je na nove grožnje (izpostavljen je terorizem) odzvala s prijemi za boj proti terorizmu in sistematičnim zmanjševanjem svoje ranljivosti s pomočjo obveščevalnih dejavnosti, izvršilnih oblasti in pravosodja. To pa za učinkovito varnostno in obrambno politiko po avtoričinem mnenju ni dovolj. Kot rešitev predlaga ustanovitev institucije, ki bi se ukvarjala izključno z domovinsko varnostjo. Avtorica zaključí poglavje z ugotovitvijo, da mora domovinska varnost ostati v ospredju v političnem programu EU.

V zadnjem, desetem poglavju Lisbet Zilmer-Johns in Jess Pilegaard orišeta teoretično razpravo o izzivih, ki jih je podala knjiga, s čimer želita pripomoči k razumevanju dinamike delovanja EU in EVOP. Avtorja se osredotočita na posamezne probleme, ki so bili izpostavljeni v knjigi, in jih skušata razložiti z različnih teoretičnih perspektiv. Menita namreč, da je takšno razumevanje pomembno za celostno podobo evropskega varnostnega in obrambnega področja. Po njunem mnenju je pomemben tudi trend evropeizacije (*europeanization*) znotraj EU ter v širšem mednarodnem varnostnem in obrambnem okolju, kamor EU lahko projicira svoj vpliv in svoje omejene vojaške zmogljivosti. Predvsem zato EVOP ne nastaja v izolaciji, ampak kot posledica širših varnostnih in političnih dogodkov, s čimer si Evropa krepi položaj v mednarodni skupnosti.

The Politics of European Security je pomemben prispevek k razumevanju zgradbe in delovanja EU in EVOP, hkrati pa tudi pomemben prispevek k varni Evropi v boljšem, mirnejšem svetu. Avtorji se strinjajo, da sta močnejši in trdnejši evropska varnostna in obrambna politika nujnost, vendar pa se članice EU na poti do učinkovite EVOP srečujejo s številnimi izzivi. EVOP zato še naprej ostaja projekt in ne dejanska politika EU, kajti manjka ji predvsem (politične) prepričljivosti in odločnosti. Obenem je knjiga tudi dovolj kritičen prispevek k razpravi in prikazu stanja med željami in dejanskimi zmožnostmi EVOP.